

Hoe christelijk is onze hulpverlening ?

Gerrit Houtman

***Christelijk* centrum voor levens en gezinsvragen, zo noemen we ons. Of ook wel centrum voor *christelijke* hulpverlening. Maar hoe christelijk is onze hulpverlening? Waarin zit dat christelijke dan precies? Geeft dit christelijke een meerwaarde aan onze hulpverlening, boven andere vormen van hulpverlening die dat predikaat christelijk niet hebben?**

Hoewel de naam ‘christelijk’ in onze maatschappij steeds meer op de achtergrond geraakt of op z’n minst wantrouwend wordt bekeken, komen we ze nog wel tegen: *christelijke* scholen, *christelijke* vakbonden, *christelijke* politieke partijen, zelfs *christelijke* ziekenkassen. Maar voor de meeste van deze organisaties geldt dat het ‘christelijke’ eerder verwijst naar een roemrijk verleden dan naar de manier van werken in het heden.

Voor Bethesda is dat echter niet het geval. Niet zo zeer omdat ons centrum niet zo’n lange geschiedenis heeft. Alhoewel zesentwintig jaar ook niet mis is. Maar vooral omdat we nu juist wel vanuit onze identiteit willen werken en dat voor ons het predikaat ‘christelijk’ geen bijwoord maar een hoofdwoord of beter een werkwoord is. Het woord christelijk zegt zowel iets over de motivatie, de doelstelling als over de manier van werken.

Om dat wat toe te lichten en het eigen karakter van onze hulpverlening duidelijk voor te stellen wil ik de vraag in de titel ‘hoe christelijk is onze hulpverlening’ met u uitdiepen.

Is het terrein christelijk?

Door de opkomst van de medische wetenschap en de invloed van de moderne psychologie

is de invloed van de christelijke zielzorger sterk beperkt geworden. Raad voor de dagelijkse levensproblemen wordt niet meer gevonden in de biechtstoel bij de pastoor of in de studeerkamer van de dominee. Er staat nu een heel legertje specialisten klaar om u met raad bij te staan: artsen, maatschappelijk werkers, therapeuten, enz.. Of als u het in het alternatieve circuit wilt zoeken, zult u geconfronteerd worden met een nog groter aanbod van hulpverleners van aromatherapie tot acupunctuur.

Veel christelijke werkers hebben zich daarom veilig teruggetrokken op hun terrein: het geestelijke ofwel het religieuze. De andere terreinen hebben ze afgestaan aan ‘deskundigen’. Zo op het eerste gezicht is daar wel iets voor te zeggen: je gaat afhankelijk van de aard van het probleem naar de deskundige die daar het best voor opgeleid is. Voor een medisch probleem naar de arts, voor een emotioneel probleem naar een psycholoog en voor een religieuze vraag naar de predikant. Maar klopt dat wel helemaal? Vinden lichamelijke klachten hun oorzaak soms ook niet in een geestelijk of emotioneel probleem? Kunnen gewetensvragen soms niet veel beter geholpen worden als de persoon zich eerst wat sterker voelt door het gebruik van medicatie of door zicht te krijgen op zijn eigen emoties?

Bovendien laat de boodschap van het evangelie zich niet zomaar terugdringen op het terrein van het religieuze. Jezus verkondigde een boodschap die betrekking had op het gehele leven en op alle soorten relaties. Hij heeft nooit gezegd dat Hij een kerk kwam stichten zodat mensen daar zondags naar toe zouden kunnen gaan. Hij kwam voor niets minder dan een koninkrijk, waar Hij Heer over allen en alles zou zijn.

Christelijke hulpverlening zal zich dan ook moeten uitstrekken tot alle levensvragen en in plaats van onze rol te beperken, zullen we onze competentie moeten uitbreiden, zodat we op veel meer terreinen van dienst kunnen zijn.

Zijn de middelen christelijk?

Ook daar is vaak en lang over gediscussieerd en nog steeds lopen de meningen uiteen.

Kan groepstherapie of lichaamstherapie wel binnen christelijke hulpverlening? Wat te denken van schreeuw en rebirthing-therapie?

En vandaag kun je heel kritisch kijken naar homeopathie en andere alternatieve geneeskunde/hulpverlening. Ik wil hier niet te diep op ingaan. Ik denk dat de meeste middelen die passend zijn voor het doel dat bereikt wil worden mogelijk moeten zijn. Zo merk ik dat er christenpsychologen zijn die gedragstherapie toepassen, gestalt of zelfs de R.E.T. Het probleem met bepaalde alternatieve therapieën is vaak meer dat ze niet deskundig worden uitgevoerd of dat hun doelstellingen niet kloppen.

Maar al zou het zo zijn dat bepaalde middelen niet kunnen binnen de christelijke hulpverlening vanwege de achtergrond of doelstelling van deze middelen, zijn de middelen die wij als christenhulpverleners gebruiken dan wel christelijk?

Laten we ons beperken tot het gesprek. Elke communicatietechniek die een christen hulpverlener gebruikt zal een seculiere hulpverlener ook toepassen. Het 'actief luisteren', de manier van vragen stellen, de empathische houding, feedback en confrontatie. Je kunt ze niet indelen in christelijk of onchristelijk.

We kunnen dus niet stellen dat een middel of methode op zich het christelijke van de hulpverlening bepaalt.

Is de kwaliteit christelijk?

Is de christelijke hulpverlening van een hogere en betere kwaliteit dan de reguliere? Nu is het goed om te streven naar een zo hoog mogelijke kwaliteit, maar het christelijke aspect op zich verhoogt nog niet de kwaliteit. Integendeel veel christenhulpverleners hebben grote brokken gemaakt doordat ze onzorgvuldig en ondeskundig te werk gingen. Soms ging men er te gemakkelijk vanuit dat de christelijke hulpverlening beter was dan andere hulpverlening. En heeft men deskundige opleiding en degelijke training achterwege gelaten. Deze houding van arrogantie en gemakzucht brengt alleen maar schade en stelt de christelijke hulpverlening in een kwaad daglicht. Ik denk dat de christenhulpverlener harder zal moeten werken en zich beter zal moeten scholen, meer training en supervisie zal moeten ondergaan. Waarom? Omdat meer dan in andere hulpverlening de persoon van de hulpverlening zo belangrijk is en omdat er meer dimensies (naast de emotionele en relationele ook de spirituele) zijn waarop de hulpverlener zich richt.

Is de doelstelling christelijk?

Han Fortmann wijst erop dat de bijbel en de therapeut vaak dezelfde woorden gebruiken, zoals 'gezond worden', 'herstel', 'vernieuwing', 'groei', zelfs 'herboren worden' en 'bevrijding'. Wijzen deze woorden erop dat we uiteindelijk naar hetzelfde streven of zijn er toch verschillen?

Allereerst moeten we vaststellen dat de huidige hulpverlening haar wortels heeft in de christelijke waarden en eeuwenlange christelijke hulpverlening (de caritas). Men heeft zich wel los willen maken van de christelijke normen en grenzen, maar in veel van hun therapieën klinkt toch de bijbelse waarde over de mens door. Ook therapeuten hebben een hoog idee over de mens. Ook zij vinden woorden als eerbied, trouw, echtheid en eerlijkheid heel belangrijk.

Heelheid, het opheffen van innerlijke blokkades en verdeeldheid zijn in elke hulpverlening belangrijk.

Het verschil wordt pas duidelijk als je het in een groter perspectief zet. In het boek 'Ik ben oké, jij bent oké' zegt de schrijver Thomas Harris, dat we ervan uit moeten gaan dat mensen belangrijk zijn; gewoon omdat dat zo is. Geen verwijzing naar een hogere werkelijkheid die dit bekrachtigt.

De christen daarentegen stelt zijn hulpverlening in een hogere werkelijkheid. Paulus roept de slaven op om hun dienst aan hun Heer te zien als dienst aan de HEER ('Als voor de Here', zegt hij letterlijk). Mensen helpen in hun persoonlijke groei is met het oog op het rijk dat komt. Mensen helpen hun relatie te herstellen is met het oog op het koninkrijk van verzoening. In elk herstel, elke vernieuwing ziet de christenhulpverlener tekens van het rijk dat komt.

Maar er is meer. Christelijke hulpverlening kan ook een soort 'sacrament' worden waarin Christus zich openbaart. 'Was ons hart niet brandend onderweg' zeggen de Emmaüsgangers achteraf (Lucas 24:32). Hoewel ze het toen niet beseften,ervaarden ze toen reeds dat hun hart werd aangeraakt. Zo zijn veel mensen op zoek gegaan naar God, aangeraakt door de warmte en de positieve houding van christenartsen, verplegers en hulpverleners.

Maar ik geloof dat er naast het koninkrijkspectief en het sacramentkarakter nog een

element is: de 'heiliging'. Heiliging met de betekenis van 'heel worden' het 'opheffen van verdeeldheid'. Maar vooral heiliging als toerusting tot dienst. In elke hulpverlening zal de werker de vraag moeten stellen welk plan heeft God met deze persoon, welke taak is er voor hem weggelegd, waarom is deze mens op aarde? (zie Larry Crabb)

Is de hulpverlener christelijk?

Het zal duidelijk zijn dat een ongelovige persoon moeilijk christelijke hulpverlening kan uitvoeren. Maar is het voldoende voor een christenhulpverlener dat hij christen is? Of beter gezegd welke relatie bestaat er tussen de kwaliteit van de christelijke hulpverlener en de christenhulpverlener die ze uitvoert? De beste methode die we in huis hebben zijn we zelf. Onze levenservaringen, ons karakter, onze kwetsuren en hoe we dit alles verwerkt en geïntegreerd hebben vormen onze vaardigheden en kunnen de kwaliteit van onze hulpverlening verhogen. Zelfs onze mislukkingen en zwakheden kunnen een verbinding creëren waar de hulpvrager dankbaar gebruik van kan maken.

Het kruis in de hulpverlening

Veel hulpverlening is gericht op actie die de hulpvrager moet ondernemen. Gevaar hierbij is dat het heil dat hier voor ogen staat door de hulpvrager zelf verworven moet worden.

Christelijke hulpverlening gaat uit van genade, van een verlossing die al verworven is.

De houding van de hulpverlener moet daarom ook een aanbod zijn van liefde, aanvaarding en genegenheid. Zaken die de hulpvrager nooit verdienen kan en hoeft. Elke kleine stap naar groei, overwinning en herstel is mogelijk en heeft waarde omdat ze een waarborg en grond heeft in *De verlossing* die reeds eeuwig en onomkeerbaar is in het kruis en de verrijzenis van Jezus Christus.

Literatuur:

Larry Crabb, *Verbondenheid*

Han Fortmann, *Heel de mens, reflecties over de menselijke mogelijkheden* Ambo-Bilthoven 1972

Antoon Vergote, *religie, geloof en ongeloof* Pelckmans Kapellen 1987